

виховання й освіти. У «Паралельних біографіях» він твердив, що всі блага життя – багатство, влада, знатність тощо – є абсолютно недостатніми для досягнення щастя.

Подібні думки висловлює Г. Сковорода в листі до М. Ковалинського: «Що тебе гризе? Чи не те, що ти не береш участі в пияцтві з ненажерами? Що в палацах князів не граєш на кості?... Якщо ці жалогідні речі захоплюють тебе, то ти ще не мудрий... Всередині тебе є ще та основа, яку Плутарх називає джерелом спокою... Чим тобі допоможе скіпетр або палац, або, золото, якщо ти загубиш і вб'єш найціннішу душу свою?» (Сковорода Г. Твори: У 2т. Т. 2. – К., 1973. – с. 368).

Г. Сковорода радить своєму учневі: «Збери всередині себе свої думки і в собі самому шукай справжніх благ». Може видатись, що такий заклик веде людину до самотійності, в світ пустих роздумів і мрій. Насправді ж, в епоху Г. Сковороди цей заклик, що нагадував знамените сократівське «Пізнай самого себе», спонукав до пізнання реальної дійсності через пізнання самого себе як частини суспільного буття. Не відмежовуючи особисте щастя від загальнолюдського, Г. Сковорода виступав за загальне земне щастя на ґрунті поєднання «частной должности с общей».

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що Г. Сковорода, критично використовуючи ідеї своїх попередників і сучасників, розвивав прогресивні традиції вітчизняної філософської та епістографічної думки, вносячи в них нові відтінки й новий дух, ніколи не опускаючись до епігонства чи механічного наслідування.

Токарев Р. М.

*Криворозжеський факультет Національного університету «Одеська юридическа академия», доцент кафедри гуманитарних і соціально-економічних наук,
кандидат философских наук, доцент*

ФИЛОСОФСКО-ПРАВОВОЕ МИРОВОЗЗРЕНИЕ, ЕГО НОРМАТИВНО-РЕГУЛЯТИВНАЯ ИНТЕНЦИАЛЬНОСТЬ

Современные исследования в области философии права свидетельствуют о том, что состояние правопорядка в социуме, результативность его регуляции во многом определяется уровнем развития философско-правового мировоззрения граждан. Для того, чтобы функционирующая в социуме правовая система полноценно служила ориентиром, руководством в поведении, поступках повседневной жизни граждан, способствовала укреплению правопорядка, её требования, аксиологические приоритеты должны стать достоянием внутреннего духовного мира личности, её философско-правового мировоззрения, обрести нормативно-регулятивную интенциональность.

Философско-правовое мировоззрение личности формируется и уточняется, корректируется не только просвещением, обучением, но и всеми условиями жизни. Оно может иметь два взаимодополняющих уровня: а) обыденный – задается практикой индивидуального бытия; б) теоретический – присущ преимущественно профессионально подготовленным юристам. Сформированная, ближе к научному уровню, мировоззренческо-правовая ориентация личности предполагает наличие у неё знаний о

своих правах, обязанностях и готовность осуществлять оценку правомерности или неправомерности своего поведения.

О состоянии и уровне развития философско-правового мировоззрения и правовой культуры граждан Украины свидетельствует распространенность разнообразных вариантов отклоняющего поведения, т. е. действий, не вписывающихся в рамки нормативно-ценностных требований. Отмечается много случаев девиантного и делинквентного поведения; сохраняется правовой нигилизм и криминальное поведение, которые представляют серьезную угрозу для индивидов, их жизни, здоровья, собственности.

В Украине в период с 2005 по 2011 гг. в общей сложности были осуждены 1 млн. 112 тыс. человек. В среднем 500 000 человек ежегодно поступают в следственные изоляторы. В учреждениях по исполнению наказаний в настоящее время содержится 154,1 тыс. человек, в том числе 6,5 тыс. женщин и 1,4 тыс. подростков. Приведенные статистические данные свидетельствует о том, что применяемые государством карательные меры воздействия к нарушителям законов, оказываются недостаточно результативными.

Повседневные факты реальной жизни, примеры истории человечества убеждают в том, что для искоренения преступности недостаточно применения лишь мер правового плана. Не следует ожидать, что преодолеть преступность удастся ужесточением репрессий за кражи, изнасилование, взяточничество и т. д. Вместе тем, это не означает, что преступника не следует строго наказывать. И. Кант, опираясь на принцип талиона, теоретически обосновал концепцию неотвратимости наказания. Он полагал, что наказание преступника есть проявление «уважения к его личности». Преступник, как разумное существо, должен нести ответственность за свое поведение.

Одной из превентивных и действенных мер искоренения правонарушений, установления цивилизованного правопорядка в социуме, является развитие необходимых личностных параметров под определяющим воздействием философско-правового мировоззрения. Нередко именно ущербность философско-правового мировоззрения личности, незнание, непонимание, неумение распознать сложившиеся обстоятельства и условия жизни, оценить последствия своего поступка, приводят к криминальным последствиям.

Классической философией доказано, что при осуществлении какого-либо действия и при выборе поступка, человек руководствуется своей волей, которая свободна. Воля – это свободное устремление человека к выбранной цели, способность принимать решение и приводить его в исполнение. С позиции синергетики человек при свободном выборе варианта своих действий оказывается в точке бифуркации. Его воление колеблется: либо действовать сообразуясь с нормами права, либо любыми другими способами и средствами ради достижения желаемого блага. Но этот выбор будет во многом зависеть от философско-мировоззренческой установки, которая оказывается своеобразным флуктуационным фактором, склоняющим в определенную сторону волю индивида в момент принятия решения.

Нормативно-правовое мировоззрение непосредственно, как например, это делает закон, – не предоставляет лицам конкретные права и не закрепляет за ними обязанности. Однако «оно, как бы логически, программирует правовое поведение личности, путём внутреннего мировоззренческо-психологического согласования потребностей и интере-

сов с предписаниями юридических норм». [Коробко В. Н. Правовое мировоззрение. ч.2, Донецк, 2010 год, с.124].

Інтенціональність правового мировоззрення індивіда в механізмах правового регулювання соціума заключається і в тому, що в нем зароджується усвідомлення негативності ситуацій, які не забезпечені нормами права. Крім того, в першу чергу, рядові громадяни в умовах обидної життя улаштовують своїм мировоззренням, розпізнають застарілі, що потребують оновлення правові норми.

Не залишається сумніви в тому, що філософсько-правове мировоззрення індивіда активно беруть участь в становленні правопорядку, є одним з потенціальних резервів викоренення злочинності і правонарушень.

Ткаченко Л. Г.

*Нікопольський факультет Національного університету
«Одеська юридична академія»,*

викладач кафедри гуманітарних дисциплін, кандидат філософських наук

ПРАВОСВІДОМІСТЬ ЯК СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКА КАТЕГОРІЯ СВІТОГЛЯДНОГО ЗНАННЯ

На всіх етапах свого історичного буття людина завжди прагнула осмислити, зрозуміти, досягнути як саму себе, так і світ навколо себе, себе у світі і світ у собі. В цьому і полягає спосіб людського буття. І в цьому аспекті не є виключенням і світ права. Людство здавна цікавили і цікавлять природа і сутність людських взаємовідносин, норм, правил, які визначають їхній характер та властивості. У колі людського осмислення завжди були і є такі поняття як «рівність», «справедливість», «обов'язок», «свобода», «закон», зміст яких проливає світло на специфіку природи права, його онтологічні основи, цінності та значимість як у житті людини, так і суспільства в цілому.

Правове життя сучасного українського суспільства зазнає кардинальних трансформацій, що є наслідком потужного впливу глобалізації, секуляризації, зростання споживацьких настроїв та персоналізації суспільства. Розбудова сучасного українського суспільства передбачає асоціювання громадянами влади всіх рівнів має ефективно виконувати свою суспільну функцію: забезпечувати рівність всіх громадян перед законом, здобуваючи таким чином авторитет, повагу, набуваючи певного символічного (а не лише суто утилітарного) значення.

Беззаконня, корупція, величезне майнове розшарування, вибіркове застосування права аж ніяк не сприяють формуванню правосвідомості сучасних українців. Навпаки, впровадження «єдиних правил гри» та авторитарного, всіма визнаного арбітра в особі держави, формує недовіру між громадянами, етнокультурними та іншими групами, регіонами. Чимало понять та ключових категорій, необхідних для формування правосвідомості, виявились скомпрометованими. Це стосується насамперед таких понять, як